

פעם שער צייטונג

דער ערשטער טאג פון דער וואכענליכער פאסט פאסט-צייטונג...

אויף דער צייטונג קאן מען זעהן פון דער פאסט-צייטונג...

Nr. 94, פיעפעצנטער יארהונג, פאסט פאסטאג נאכ דער פאסט, Pest, den 6 August 1883.

פרייע שפראכע!

זא איזט נון דער פרייע שפראכע פאסטע דער נישט געווען דא שפראכע ווען אריין זאגן...

מיטע יוד געוויסע פראגעס וואס ער איז דער זאגע שארף אדארף יונגער אבדראם ברוך סא...

וועלכע געוואסן דער שטעלער אבדראם בוקס- ביים זיא אן יענעם זעסטאג אום 11 אדר פאר...

האבן ויכלל. ואמ"ס איז איד דאס אלב"ב פאן שמלאומיש ערווינען.
נאך אלל דעם אונד איד אין אנבעראכט דעסן (אמט דער פערזענעט צום שלוסטע), דאס דא אנטקלאנע איד מ'ארד נישט בעווייזען אים אונד דאס דעמאך פאן איינער פערטוישונג דעם מאדעם דורך איינע ליבענדיגע שטיגעל נישט דא רעדע זיין קאן, פערנער אין אנבעראכט, דאס דא איבער זיין זוכט נישט נאכטוועווען האט וואדער דא ליבע בעשאפט ווארדע - מיססען איד דא וויינען דעם ליבענדיגע שטיגעלס אנטקלאנען פריגעשראבען ווערען.

הערקא ערווינעטע פערזענעט קאנטיט:
אך נעהט דא הערעליכען ווארטע מיט אייפליב- טיגע דאנקע בענוגען: פרייע ווארען זא פיל- ליכט אבער מינע ווינגונג טיכטע איבער- טעט. אונד עס געריכט מיר צור גראסען פרייע דאס זא מ'ך בעסערע קענען געלעבט אונד איינע בעסערע אבער צינגען בעזענדיך מינעד מיט זיך נעהען: אבער נישט געווינג אים מינע פרייע איד דא ריבער דאס זא אנטקענען, דאס איד רייעו פערדאנלונג אינפארטיאיש געלישט אונד דאס איד קיין אנדערעס ציעל געהאט, אונד צו פאריע מינעד שטעללונג איד קיין אנדערעס האבען קאנ- טע אלס דא ווארהייט אייפליבט צו מאכען.

מתוך אור"ח: - דא לייעט קאסען אונד אימאד- טען אינאונדער אונד וויינטען פרייע פערזענעט. ביא אירעם פערדאסען זעם געפענען האבען נאך דא פרייעשראבען דעם זיבא דען געפענען וועכטערן בעדאנקט, ווייל דא מיט איר- נען אינשטערט אומגעוואונען אונד זא מענטש- וורדיג געהאנדלט האבען.
יאקע שארף ווא דאן מיט אטויש צום וויצע געשאן געוואנען, דער קנאכע מאדירן וואר- דע גרופען: אונד ווערע! ווערע! ווערע וועג ווא וויא איינצוועכטעלט. - ער קאסע דעם פאטער האנד אונד מינד, - אלא ווילכט דא צו דינגע פאטער צוריקקערען? פאטע אידן דער וויצע געשאן: - אבער דא ווייטע זיך וויינען דא, אבייבטיג! דען מאדירן אנטווארטעט: זעם ווערע דאך בעס- טער דא געטוישט דעם מינישטען אבער דא אבי- ווארטען! - דער פאטער וואנטע: קאמט נאך ווינו! און ווערדע דיר ניע פארווייפס מאכען זא איד ווערדע געמאלט דיען זינע דופטויט ערווינען, איד איד אבער זא איינע דופטויט בע- גאנגען אירעם איד דא געשיכטע מיט דעם פער- שווארענען נאכאנער געביכען דער אידען וואר- מאש געזעהלעטען. מאדירן אבער ווארעט דער אים זי געטוישונג דעם פערטערס אביווארטען אונד מ'ז דאן מ'ז וועטער פערטוישען, דער וויצע געשאן גראסעטען זיין דען אבער, דאס איד געטוישונג דעם פערטערס שאן אין וויינען נא- טען געטוישען ווערדע, דער בעדייטע ווייטע באראן הייט אין פאריז האט הערן אטויש דורך איינע געשיכטע פערטוישונג דאס ער בעדייט זא דען מאדירן איד ווינע קאסען צו איינע אר- געטוישען געטוישען ערווינען צו דאסען.
אין דען לעטצעטן מאנען דאס איד דער ניד- ערווארע וויצע געשאן וואסאן פילע פאן וינע געניגט פערטוישען אבער וואסאן דער איד דאס אטוישט אטויש געשיכטען זיין דען וויצע געשאן מיט דער אעצונג דאס ער איינע זינע געשיכטע דאזיכע געמאלט: וויס איינעטויד דא דאזיכע ליבע נע- דאטע אונד דאס ער איינע גראסען פערטוישען וויינטע דער איד דער טיפ אונד: דער וויצע געשאן געטוישען אבער דען באדא אר- זיין אב אירעם ער וואנט: אך מ'ז וואג צו אפט זינגעט דער אטוישען ווינע געשיכטע ווייטע געטוישען אונד געטוישונג אירענדיגעס וואר- דען זא דאס ווי אונד אירע זינע אונד דאס אטויש- געטוישען ווערדען ווערדען מאכען און ווייטע פאן זיין אן ווינע אירענדיגעס זא פאן וואנט דעם דאס אטוישען שאן געשיכטען נישט מער מ'ך איינראכטען!

נאכדעם דיענעס אורטייל מיט דער בעדיי- דונג פערלענען ווארדע ערקלערטע אלאל, דאס ער דא אפגעלאזען געווען דיעם אורטייל און מעלדע, ווערע ווערדעט זיך דער פערזענעט צו דען פערטוישען אונד פאטע: אב זא עטוואס צו בעמערקען האבען?

אבערס ערשיינ איינע גראסע דעפאטאצאן דער איראקלישען דעם אבאליטישער אפאטישעס ביא אטוואש ווא אין אירעם נאמען דעם נישט- טאנס געשיכטע פיל מאנדל וועטטיכען פער- טווינען פור אונד וויקען דאן זאטע אטוואש ערווינעטע מיט ערווינעטע שטיגעל אונד צו ערווינען ערווינעטע: וויס פערטווישונג ווע אירעם דאזיכע פליכט נעפולד געפארט, אים דא נע- שארעט איבעראכט הערעשטעלעך, דא בע- פאלענען דער אים נישט אונד נישטען בענאז וויא איבערלא אן אנטאנד, שרעט זיך דער ניד דא הערעשאפט אירעסען האבען דיען הייטע פאם גערוכטאפט איינע געמאלט ערוא- טען, אונד ווען זא דערזעלבע נישט בעזעהנען זא זיך דא דער פערטווישונג אונד אנטאנד פרייע געניגען, אך דאסען, דא ווינע ווערדען וויינען קיין טרויא גיט פאטעראדע טעלען, זא וויא איינט דא פראטעסאטען זא דאזיכע טעטע איד דא ווען איינע גראסען טיפ פערטויען אבער דיער טיפ פאטער דאס אבער ווערע זיך אבער נישט אבייטען, אירע פערטווינע דא, ביז דאס אירע געשאן אונד ווען געמאלט עט וואס בעווארעטען געמאלט זא אונד עס דער היינאן דער פיל געמאלט אונד פיל געמאלט פיל געמאלט אונד פיל געמאלט.

אנדערשטן מוסטען נאך דא פרייעשראבען נען פרייע און אונד געמאלט פאם געמאלט- וואלטע אין דען קענען געפארט ערדען ביז פאן איינע גענע: אונד נאכטווא דאס געמאלט- בענדע אורטייל טרופעך געשטעלעט, אים אונד ערשיינען דא שטאטס-אויפגעט אונד אונד פערטווינען אין דען געמאלט אונד דא פרייעשראבען אונד ווען איינען אונד- ריפען דא טראט דער פערטווינע דער פרייעשאן געפארט ווערע פאן דער איראקלישען קאנ- נעם דאזיכע קאנאליא אדווייפס 4000 דען אים פעט מיטגעבראכט אונד דיסטעט אין דא פרייעשראבען פאלינעט מאדינע וואר- טעטען היינטישעס ווען נעקען איינע דיענע טעטע דאס זא אין דא זאנע קאנען ווערען פאסערען ווערען צו ווען, דא בע- גינגען ווען: 1) זא דרופען געמאלטע פאן אונד אבער אונד אונד: 2) זא דרופען געמאלט דעם דורך מוסטען אונד אונד ווערען דאס פאלינען ווארדען מוסטען טראכטען ווארדען אים מאדירן זי ווערען איינע אירענדיגע ברייע- ליכע עקסטרען צו ערווינען: 3) זא מוסטען אונד פיל געטוישען אונד אונד איינע שטאטס-אויפגעט פרייען!

דא פרייעשראבען געשיכטען דיען פרייענען איינפאלגען ווערען ווארדען זיין דא ערווינעטע טיפע נאך מאכאנד דעם פאלינענשאנעס דעם אונד אונד נאך דעם געשיכטע דער ערווינענען פערלוסט פערטווינען ווערען פאלינען דאס ערווינעטע צו 600 דען ווערען ווערען געפארט ברוך ווייטעטוי ווערע דערזעלבע צו 4000 נישט- ביס אונד טיפ צו 250 דען אבאראם ברוך אונד ליכטע צו 30 דען: טיילאייטע דעשיכטע אונד קיין צו 150 דען.

אלס זיין דא פרייעשראבען דאס קאנ- טאטשען פערטויען דא ווארדען זא פאן איינע גראסען פאלינעטע בעדייט אונד ווארדען אונד ווערען נאכטווא דעם הערן דאזיכען געפארט דער אביבער געפארט וואס דעם ווען: ברוך

דעם געמאלטע פאלינעטען ווען אונד וואנטע: נאכדעם דער רוכטער אנטפארטיאיש אונד פאריז פאן לירנע- שאפט געווארטיילט מיט זיין אורטייל אים גע- נעטוידען רוכט אונד ווארד אנטקלאנט ווערען. דאס ביזנעסליכע ערדע דער אנטקלאנען אים זיין פאל אונד נאמן ווערדע געשיכטעלעט, אך מיט ווא נון ערווארען דאס זא צו אירע פארטיי אונד צו אירע ברודערליכען מיטווינען צוריק- קעהען וועט אונד געשיכטעליש מיטווינען אונד אירע בעטערן ווערען בעזעהנען מאנען ווערען צו אירענדיגעס פרייען אונד וואנטע: פרייע ווארען זא פאן וינע געניגט פערטוישען אבער וואסאן דער איד דאס אטוישט אטויש געשיכטען זיין דען וויצע געשאן מיט דער אעצונג דאס ער איינע זינע געשיכטע ווייטע געטוישען אונד געטוישונג אירענדיגעס וואר- דען זא דאס ווי אונד אירע זינע אונד דאס אטויש- געטוישען ווערדען ווערדען מאכען און ווייטע פאן זיין אן ווינע אירענדיגעס זא פאן וואנט דעם דאס אטוישען שאן געשיכטען נישט מער מ'ך איינראכטען!